

תהליות

ארכיאולוגיה לכל

מיסודו של מכון ישראלי לארכיאולוגיה (ע"ר)

סדרת סיורי וערבי עיון

בדגש ארכיאולוגיה והיסטוריה מנדטורית

בהדרכת ד"ר שי רוזן, מדריך וחוקר ארץ ישראל.

עבודות המ"א והדוקטורט של שי, עוסקות בנוכחות הבהאית בארץ ישראל.

סיור ראשון - 'אלנבי זה לא רק רחוב' - נופי משאר בריטיים בנגב המערבי

12.10.18 יום שישי

ממלחמת העולם הראשונה ועד לתום המנדט הבריטי היה הנגב המערבי אזור חשוב מבחינה צבאית-אסטרטגית לשלטון. חשיבות זו השאירה את חותמה במגוון אתרים ברחבי הנגב, המייצגים אירועים ותקופות שונות בתולדות המנדט. במהלך הסיור נעסוק בחלק מאתרים אלה. נתחיל את היום בשרידי תחנת הרכבת בדיר סוניד, המקום בו נפגשו מסילות הרכבת העות'מאנית והבריטית במלחמת העולם הראשונה, ובאנדרטת חיל העבודה המצרי. נצפה מאזור נח"ל-עוז על שדה התעופה הבריטי של עזה ונבקר באנדרטת אנזא"ק, במפעל הגופרית, בבסיס ה-RAF הבריטי ובמתחם מחסני התחמושת בנחאביר. נראה את **פסיפס מעון** המחודש ונספר את סיפורו של הפסיפס המקביל לו באוסטרליה. נבקר בגשר הרכבת הבריטי המרשים על נחל אופקים, בשרידי שדה התעופה הבריטי של 'שדה תימן' ובבית העלמין הבריטי בבאר שבע. נסיים בביקור במבנה 'משטרת הרוכבים המדברית' בסמוך לקיבוץ שובל.

ערב עיון 1

08.11.18 יום חמישי – 18:00-20:15

- "בריטניה וארץ ישראל, 1850-1923"

ההרצאה הראשונה בסדרה תבחן את הנוכחות הבריטית בארץ ישראל במחצית השנייה של המאה ה-19 ובתחילת המאה העשרים. נעסוק בחשיבותה של ארץ ישראל לבריטניה מבחינה דתית, אימפריאלית, מחקרית ואסטרטגית ונבחן את מערכת ההסכמים הבינלאומיים שהביאו להקמתו של מנדט בריטי בארץ ישראל ולתיחום גבולותיה.

- "מדוע אין ממצאים ארכיאולוגיים מארץ ישראל ב-British Museum?"

ההרצאה השנייה בסדרה תעסוק בשנים הראשונות של עיצובו של שלטון המנדט הבריטי בארץ ישראל תוך התמקדות בפועלה של מחלקת העתיקות והמחלקה לעבודות ציבוריות, שתי מחלקות שהותירו חותם נופי משמעותי בשדה המחקר ובנופי הארץ. בנוסף ניגע בעיצוב נופי הזיכרון וההנצחה על-ידי "הוועדה האימפריאלית לקברי מלחמה".

סיור שני - 'כביש, גדר, מצודה ומשטרה' - נופי משאר בריטיים בגליל המערבי

30.11.18 - יום שישי

במסגרת הסיור נתחקה אחר מגוון נופי משאר בריטיים בגליל. נבקר במשטרת תרשיחא המנדטורית ובמצודת תרביחא ונבחן את ההבדלים בין מצודות הגבול למתחמי 'פרויקט הבינוי המשטרתית' (המכונים, בטעות, בשם הכולל 'משטרות הטיגארט'). נבקר במתקן אגירת המים הבריטי המרשים בהר אגר. נעסוק בכביש הצפון ובתפקידה של גדר הצפון ונתהה האם המבנים לאורכה הם 'פילבוקס' או 'בלוקהאוס'. נבקר בשרידי הכפר אל-באסה ונעלה השערות לגורמים לעושרו הרב. נבדיל בין 'האנגר' ל'דת'ק' בשדה התעופה הבריטי ב'אל-באסה' ונסיים בשרידי מסילת הרכבת בין אכזיב לראש הנקרה.

סיור שלישי - "מצדה על הכרמל" - האומנם? - בריטים ויהודים בכרמל ובסביבותיו

21.12.18 - יום שישי

נתחיל את היום בחוות משמר הכרמל, נקודת היישוב היהודית הראשונה בלב ההר, ונספר את סיפורו של המקום. נמשיך לאנדרטת 'הציפור הפצועה' בקיבוץ בית אורן ונעסוק בשליחות הצנחנים לאירופה במלחמת העולם השנייה. נלך בשביל המנדטורי בין קיבוץ בית אורן לשוויצריה הקטנה ונבקר בשרידיהן של התוכניות הבריטיות השונות להגנה על ארץ ישראל במלחמת העולם השנייה ובשאלת תוכנית 'מצדה על הכרמל', ובשיתוף הפעולה בין היישוב היהודי לצבא הבריטי באתר 'חרייבה'. נסיים בביקור באתרים השונים של קיבוץ יגור.

ערב עיון 2

10.01.19 יום חמישי – 18:00-20:15

- "יקיצת הערבים, 1918-1939"

ההרצאה השלישית בסדרה תעסוק בהתגבשות התודעה הלאומית הפלשתינאית כאנטיתזה להתפתחות היישוב היהודי בארץ ישראל, להשפעת פיתוחה הפיזי של הארץ על תפיסת השלטון הבריטי בעיני הערבים ולהידרדרות ביחסים ב"משולש הארץ-ישראלי" שהביאו לפרוץ המרד הערבי.

- "הבנאי הגדול - וילסון-בראון ועיצוב נופי המשאר הביטחוניים בארץ ישראל".

ההרצאה האחרונה בסדרה תעסוק בתפיסת הביטחון הבריטי בארץ ישראל בתקופת המרד הערבי ובימי מלחמת העולם השנייה תוך התמקדות בפעולות הבנייה הנרחבות שביצעו הבריטים בכל רחבי הארץ, במהלך השנים 1937-1942, ושעיצבו, במובנים רבים, את נופה הפיזי של ארץ ישראל עד ימינו.

סיור רביעי - מעיירה פרובינציאלית למרכז אימפריאלי - חיפה המנדטורית

25.1.19 - יום שישי

בתקופת המנדט הבריטי הייתה חיפה אחת הערים החשובות ביותר באימפריה הבריטית, כמרכז תעשייתי, מסחרי ותחבורתי של המזרח התיכון וכנקודת קישור מרכזית בין בריטניה למזרח הרחוק. במהלך הסיור נסקור את תולדותיו של המנדט הבריטי בארץ ישראל תוך התמקדות בתפיסתה של חיפה באסטרטגיה הבריטית במלחמת העולם הראשונה, בנופי המשאר המנדטוריים בעיר חיפה, בפעילות המחותרות וב-מפנה חיפה' כנקודת מפתח במלחמת העצמאות. בין האתרים הבולטים בהם נבקר: בית הקברות הבריטי לחללי מלחמת העולם הראשונה, נמל חיפה, מגוון מאתרי העיר התחתית ושכונת הדר הכרמל ולסיום - מתחם בת הקברות ב"חוף הכרמל".

סיור חמישי - 'מאלנבי עד קניגהאם' - 30 שנות מנדט בריטי בירושלים

01.03.19 יום שישי

הסיור מוקדש למקומה של ירושלים בראייה ובעשייה הבריטית בתקופת המנדט. נתחיל את היום בכנסיית 'המשיח' ונסקור את חשיבותה של ארץ ישראל בראייה הבריטית. נשחזר את הטקס בכניסה למצודה לאחר כיבושה של ירושלים במלחמת העולם הראשונה. נעסוק בתוכניות בניין העיר הבריטיות לירושלים. נעבור בין מתחמי הבנייה הבריטיים המרשימים של העיר - מתחם העירייה, הדואר המרכזי, מלון 'פאלאס', בניין 'ימק"א, מלון המלך דוד ומוזיאון רוקפלר. אם יתאפשר, נבקר במתחם 'ארמון הנציב' ונסיים בשריד המנדטורי האחרון בירושלים בקתדרלת סנט-ג'ורג'.

תנאים והרשמה

הסדרה כוללת שני ערבי עיון + 5 סיורים

תינתן עדיפות לנרשמים לסדרה כולה

מחיר בהנחה לסדרה כולה 945 ₪ לנרשמים עד 4.9.18

מחיר לסדרה לאחר תאריך זה 1045 ש"ח

מחיר לסיור בודד 185 ₪

מחיר לערב עיון אחד- 80 ₪ (על בסיס מקום פנוי, עדיפות לנרשמי הסדרה)

ההרשמה במשרדי תגליות

08-6611330